

ΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

**Από Γιώργο Σκρέτα
Επίκουρο Καθηγητή
της Σχολής Βιβλιοθηκονομίας ΤΕΙ Αθηνών**

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

**ΠΟΙΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ Η.Υ.
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ**

**ΣΕ ΤΙ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ ΣΤΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ**

**ΠΟΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΑ ΜΟΡΦΗ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ
ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ.**

**ΠΟΤΕ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ. ΣΕ ΜΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

**ΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΩΝ Η.Υ. ΣΕ ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

**Α' ΦΑΣΗ
Πρώτο στάδιο
Δεύτερο στάδιο**

**Β' ΦΑΣΗ
Τρίτο στάδιο
Τέταρτο στάδιο**

(ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΡΩΤΗ)

Πέμπτο στάδιο
Έκτο στάδιο

(ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ)

Πέμπτο στάδιο
Έκτο στάδιο

Γ' ΦΑΣΗ

Εβδομο στάδιο
Όγδοο στάδιο
Ένατο στάδιο

Γ' ΦΑΣΗ

Εβδομο στάδιο
Όγδοο στάδιο
Ένατο στάδιο

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

Σημαίνει τη χρήση της τεχνολογίας του Ηλεκτρονικού Υπολογιστή (Η.Υ.) (και της πληροφορικής γενικότερα) για τη υποβοήθηση των λειτουργιών των βιβλιοθηκών ώστε αυτές να επιτύχουν καλύτερα τον τελικό τους στόχο ο οποίος είναι, ως γνωστό, η πληρέστερη κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών των χρηστών τους.

**ΠΟΙΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ Η.Υ.
ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ**

Είναι μέσον ή εργαλείο στη διάθεση των βιβλιοθηκariών για την καλύτερη απόδοση και αποτελεσματικότητα των εργασιών των βιβλιοθηκών.

**ΣΕ ΤΙ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ. ΣΤΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ**

Εφαρμόζεται τόσο σε παραδοσιακές λειτουργίες (π.χ. αγορές υλικού, βιβλιοθηκονομική επεξεργασία και δημιουργία καταλόγου, δανεισμός, διοίκηση, κλπ.) όσο και σε νέες ή παραδοσιακές αλλά τελειώς εκσυγχρονισμένες λειτουργίες (π.χ. SDI services, on line search services, VIDEOTEX [teletext και viewdata] κλπ).

**ΠΟΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΑ ΜΟΡΦΗ ΕΦΑΡΜΟ-
ΖΟΥΝ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ.**

Οι εφαρμογές μπορεί να γίνουν από οποιαδήποτε οργανωμένη βιβλιοθήκη, δηλαδή από βιβλιοθήκη που χρησιμοποιεί σωστά και με συνέπεια τη βιβλιοθηκονομική θεωρία και πρακτική, με τις εξής μορφές:

1. Με ουσιαστική μηχανογράφηση μιας ή περισσότερων λειτουργιών,

- α) μιας μόνο βιβλιοθήκης (ατομική εφαρμογή)
 - β) δυο ή περισσότερων βιβλιοθηκών (συλλογική εφαρμογή).
2. Με χρήση απλώς ξένων εφαρμογών, οι οποίες δημιουργούνται, αναπτύσσονται και διατίθενται από άλλες βιβλιοθήκες ή ειδικούς οργανισμούς (π.χ. host systems). Η χρήση αυτή συνήθως γίνεται on line μέσω δικτύων πληροφοριών (information networks).
- Άλλος τρόπος χρήσης είναι μέσω των C.D.ROM.

ΠΟΤΕ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ. ΣΕ ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Εφαρμόζεται όταν:

- α) προβλέπεται να προκύψει όφελος για:
 - τους χρήστες
 - τη βιβλιοθήκη,
- β) είναι δυνατό να εφαρμοσθεί, δηλαδή υπάρχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις όπως:
 - να υπάρχει η τεχνική δυνατότητα
 - να υπάρχει η οικονομική δυνατότητα
 - να υπάρχει πλήρης βιβλιοθηκονομική υποδομή
 - να υπάρχει κατάλληλα ενημερωμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό, δηλαδή βιβλιοθηκάριοι εκπαιδευμένοι και στη χρήση της τεχνολογίας
 - να έχει πρακτικό νόημα η εφαρμογή.

ΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ Η.Υ. ΣΕ ΜΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Α' ΦΑΣΗ

Πρώτο στάδιο: Καθορισμός στόχου. Προσδιορισμός του πεδίου ή των πεδίων που θέλουμε να μηχανογραφηθούν, καθώς και του αποτελέσματος το οποίο προσδοκούμε στην καθημερινή πρακτική της βιβλιοθήκης.

Δεύτερο στάδιο: Πρώτος έλεγχος για τη διαπίστωση της ορθότητας των στόχων και των προσδοκιών του πρώτου σταδίου.

- Είναι μηχανογραφήσιμη λειτουργία;

- Έχει νόημα να μηχανογραφηθεί η συγκεκριμένη λειτουργία στην συγκεκριμένη βιβλιοθήκη;
- Είναι οργανωμένη στη συγκεκριμένη περίπτωση η λειτουργία έτσι ώστε να είναι δυνατό να μηχανογραφηθεί;

Β' ΦΑΣΗ

Τρίτο στάδιο: Ενημέρωση του προσωπικού της βιβλιοθήκης. Διασάφηση του γενικού και των επιμέρους στόχων. Καθορισμός αυτών που θα αναλάβουν τις εργασίες της μηχανογράφησης. Διαχωρισμός και ανάθεση αρμοδιοτήτων.

Τέταρτο στάδιο: Πλήρης ανάλυση των αναγκών και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων. (Ξεκαθαρίζεται αναλυτικά ΤΙ θέλουμε και ΠΩΣ το θέλουμε.)

Η πλήρης διασάφηση των πραγμάτων σε αυτό το στάδιο είναι απαραίτητη για τα επόμενα στάδια. Είναι βεβαίως δυνατό να γίνουν τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις αναλόγως των διαπιστώσεων που θα γίνονται στα επόμενα στάδια.

Οι δυνατότητες εφαρμογών που υπάρχουν θα εντάσσονται σε μια ή περισσότερες από τις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν σε προηγούμενη παράγραφο με τίτλο: **ΠΟΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΑ ΜΟΡΦΗ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ Η.Υ.**

Στη συνέχεια δίνονται ξεχωριστά τα στάδια για τις δυο γενικές περιπτώσεις, οπότε, αναλόγως της εφαρμογής, επιλέγεται η περίπτωση που αντιστοιχεί.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΡΩΤΗ

Εφ' όσον πρόκειται για εφαρμογές που εντάσσονται στην κατηγορία της ουσιαστικής μηχανογράφησης της βιβλιοθήκης (είτε ατομικά είτε συλλογικά) τα επόμενα στάδια έχουν ως εξής:

Πέμπτο στάδιο: Αναζήτηση λύσης στο πρόβλημα του λογισμικού (software). Δηλαδή λήψη απόφασης για την επιλογή και τον τρόπο απόκτησης των καταλλήλων και αναγκαίων προγραμμάτων ώστε να καλυφθούν οι ανάγκες όπως προσδιορίστηκαν στο τέταρτο στάδιο.

Οι ενδεχόμενες λύσεις εντάσσονται σε δυο γενικές κατηγορίες.

1. Απόκτηση ήδη υπάρχοντος προγράμματος.
2. Δημιουργία νέου ειδικού προγράμματος

Έκτο στάδιο: Αναζήτηση λύσης για την επιλογή και τον τρόπο απόκτησης του απαραίτητου εξοπλισμού (hardware).

Οι προδιαγραφές του Η.Υ. εξαρτώνται κυρίως από το πρόγραμμα (βλέπε 5) και τον όγκο των δεδομένων της βιβλιοθήκης, τόσο των παρόντων όσο και των προβλεπομένων. Επίσης προσδιορίζεται και ποια άλλα εξαρτήματα είναι αναγκαία (π.χ. εκτυπωτές, κωδικοποιητής - αποκωδικοποιητής κλπ).

Αν δεν έχει λυθεί το πέμπτο στάδιο δεν πρέπει να παρθούν οριστικές αποφάσεις για το έκτο στάδιο. (ΣΗΜ: Στην περίπτωση των turnkey systems το πέμπτο και το έκτο στάδιο συμπίπτουν.)

Ο βιβλιοθηκάριος πριν περάσει στο έβδομο στάδιο θα πρέπει οπωσδήποτε να έχει δοκιμάσει στην πράξη με κάποιο τρόπο την επιλογή στην οποία κατέληξε στα μέχρι εδώ στάδια.

Γ' ΦΑΣΗ

Έβδομο στάδιο: Πραγματοποίηση των αποφάσεων των προηγούμενων σταδίων. Ήτοι, απόκτηση του εξοπλισμού, των προγραμμάτων και των εγχειριδίων που τα συνοδεύουν, καθώς και εξασφάλιση της μελλοντικής υποστήριξης από μέρους του προμηθευτή (π.χ. συντήρηση).

Δηλαδή μέχρι αυτό το στάδιο οι ενέργειες δεν ήταν δεσμευτικές. Άρα αναλόγως των εξελίξεων ήταν δυνατό να αλλάξουν ή ακόμα και να μην πραγματοποιηθούν εάν αυτό αποδεικνυόταν ασύμφορο (π.χ. οικονομικώς).

Όγδοο στάδιο: - Εκπαίδευση και εξοικείωση του προσωπικού στη συγκεκριμένη εφαρμογή με το συγκεκριμένο πρόγραμμα και Η.Υ.

- Προσαρμογή των λειτουργιών της βιβλιοθήκης στο νέο μέσο.
- Δοκιμαστική λειτουργία και τυχόν διορθώσεις.

Ένατο στάδιο: Εισαγωγή των δεδομένων και αρχή ουσιαστικής χρήσης του συστήματος. Το αποτέλεσμα εξαρτάται κατ' αρχήν από τις δυνατότητες του συστήματος που αποκτήσαμε (hardware - software) και από τον όγκο, την πληρότητα και την ορθότητα των δεδομένων που καταχωρούμε.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Εάν δίνονται ανεπαρκή ή λανθασμένα δεδομένα ή αναποτελεσματικότητα του συστήματος δεν θα πρέπει να χρεωθεί σε αυτό. Επίσης δεν πρέπει να περιμένουμε να κάνει περισσότερα από τις προδιαγεγραμμένες δυνατότητές του.

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

Εφ' όσον πρόκειται για εφαρμογές που εντάσσονται στην κατηγορία της χρήσης εφαρμογών άλλων οργανισμών ή βιβλιοθηκών (εξωτερικών υπηρεσιών) τα επόμενα στάδια έχουν ως εξής:

Πέμπτο στάδιο: Αναζήτηση και επιλογή των οργανισμών που παρέχουν τις ζητούμενες πληροφορίες ή άλλες υπηρεσίες (π.χ. host systems για έρευνες σε βιβλιογραφικές βάσεις πληροφοριών (bibliographic data bases)).

Έκτο στάδιο: Αναζήτηση και επιλογή της τεχνικής υποδομής και εξοπλισμού για τη δυνατότητα χρήσης των επιλογών του πέμπτου σταδίου.

Γ' ΦΑΣΗ

Εβδομο στάδιο: Πραγματοποίηση των επιλογών και αποφάσεων των προηγούμενων σταδίων. Κατάρτιση και υπογραφή συμβολαίων, συμβάσεων κλπ. με τους οργανισμούς, υπηρεσίες κλπ. Απόκτηση της τεχνικής υποδομής και εξοπλισμού (τερματικά, εκτυπωτές, κωδικοποιητής - αποκωδικοποιητής κλπ).

ΠΡΟΣΟΧΗ: Για να είναι δυνατές αυτές οι εφαρμογές είναι απαραίτητη η καλή τηλεπικοινωνιακή υποδομή.

Όγδοο στάδιο: Εκπαίδευση στη χρήση και εξοικείωση του προσωπικού με τις νέες διαστάσεις εξυπηρέτησης. Επιδίωξη πρέπει να είναι η πληρέστερη εκμετάλλευση των δυνατοτήτων αυτών των συστημάτων με το μικρότερο κόστος.

Ένατο στάδιο: Παροχή υπηρεσιών στους χρήστες.

Ευχαριστώ